

Forretningsreiser og oppholdstillatelser i Norge

Som hovedregel må alle utlendinger ha tillatelse for å besøke Norge. Tillatelse gis enten som et visum eller som en oppholdstillatelse. Artikkelen gir en oversikt over ulike grunnlag for lovlig opphold i Norge.

Artikkelen er forfattet av:



Advokat
Unn Kristin Mardal
KPMG



Advokat
Per Tore Kraby Lock
KPMG

Visum

Et visum er en tillatelse til å reise inn i og *oppholde seg* i Norge og andre Schengen-land for en begrenset periode på inntil 90 dager.

Det er imidlertid ikke lov å *arbeide* i Norge dersom man oppholder seg i landet på et visum.

Et visum kan gis for ulike formål, hvorav det mest vanlige er besøksformål («C-visum» som turist eller for forretningsreise). Det er en vanlig misforståelse at man kan arbeide i Norge dersom man har fått innvilget et visum for forretningsformål. Et visum for forretningsreise gir kun tillatelse til å delta på møte/konferanse/arrangement o.l. Dersom man planlegger å arbeide i Norge, må man søke om oppholdstillatelse for arbeid. Det er derfor svært viktig at man gjør en vurdering av formålet med reisen og hvilken aktivitet personen skal utøve i Norge.

Det kan noen ganger være vanskelig å vurdere hva som anses som «arbeid» i

utlendingslovens forstand. Norske utlendingsmyndigheter legger til grunn en vid tolkning av begrepet arbeid. Arbeid innebærer at noen stiller sin arbeidskraft til disposisjon for andre. Det anses som arbeid dersom det medfører en verdiskapning. Det er irrelevant om verdiskapningen er av materiell eller ideell karakter.

Søknad om visum skal som hovedregel fremsettes via norsk utenriksstasjon (eller annen utenriksstasjon som representerer Norge) i søkers hjemland. Det må betales et gebyr på 60 € ved søknadsfremsettelse.

Unntak fra krav om visum

Norge har signert visumfrihetsavtaler med mange land (pr. i dag 75 stater). Det innebærer at borgere av disse landene fritt kan reise inn til Norge og oppholde seg her i inntil 90 dager uten å fremsette formell søknad om visum ved norsk utenriksstasjon i hjemlandet.

De samme begrensningene som nevnt over i forhold til arbeid, gjelder imidlertid tilsvarende.

Oppholdstillatelse for arbeid

Utlendinger som planlegger å ta arbeid i Norge eller som vil drive ervervsvirksomhet i landet, må som hovedregel ha oppholdstillatelse som gir rett til å arbeide.

Når man skal orientere seg i regelverket og finne ut hvilke regler som gjelder, kan man legge til grunn at det foreligger en tredeling av regelverket alt etter hvilken nasjonalitet søker har.

Nordiske borgere

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta arbeid og kan således fritt reise til Norge og arbeide i landet uten å søke om oppholdstillatelse eller registrere seg hos norske immigrasjonsmyndigheter. At nordiske borgere er fritatt fra registrering hos norske immigrasjonsmyndigheter, er uten betydning for deres plikt til å registrere seg hos andre offentlige myndigheter etter andre lover, herunder loven om folkeregistrering og skatteloven.

EU/EØS-borgere

Borgere fra land innen EU/EØS-området kan fritt reise til Norge og arbeide her i en periode på inntil 90 dager uten å søke om oppholdstillatelse. Dersom de skal arbeide i Norge i mer enn 90 dager, må de gjøre en EU-registrering hos norske immigrasjonsmyndigheter. Fristen for å gjennomføre en slik registrering er innen utløpet av de første 90 dager i Norge.

En EU-registrering gjøres ved at man først oppretter en bruker-ID i søknadsportalen og leverer et online registreringsskjema. Deretter møter man opp personlig ved lokalt politidistrikt eller servicesenter i Norge for å effektivere registreringen (dokumentere identitet). En EU-registrering er ikke gebyrbelagt og har ingen utløpsdato.

Siden det ikke gjelder noen karantenetid, kan en person i teorien stadig påbegynne nye tremåneders opphold ved å forlate Norge en kort tid for så å reise inn igjen. Eksempelvis vil arbeidstakere eller tjenesteytere som arbeider ut fra en rotasjonsordning i en lengre periode, ofte reise inn og

ut av Norge i løpet av kontraktperioden. Utlendingsdirektoratets praksis i slike tilfeller er å se hen til hvor lenge EØS-borgeren har til hensikt å oppholde seg i Norge (det bestående kontraktsforholdet), og ikke den faktiske oppholdstiden. Personer som har til hensikt å oppholde seg i Norge i mer enn tre måneder, skal derfor registrere seg.

Tredjelandborgere

Borgere fra land utenfor EU/EØS-området må søke om oppholdstillatelse for å arbeide i Norge. Oppholdstillatelsen må som hovedregel være innvilget før personen kan begynne å jobbe.

Det finnes ulike grunnlag for oppholdstillatelse for arbeid, avhengig av hvordan arbeidsforholdet til søker er strukturert. De to vanligste oppholdsgrunnlagene er tillatelse som faglært og tillatelse som tjenesteyter/utsendt arbeidstaker.

Tillatelse som faglært

Dersom personen skal ansettes direkte i norsk selskap, skal det søkes om oppholdstillatelse som faglært.

Tillatelse som tjenesteyter/utsendt arbeidstaker (ansatt i internasjonalt selskap)

Dersom personen beholder ansettelsesforholdet i hjemlandet og kun sendes til Norge for å arbeide en begrenset periode for sin utenlandske arbeidsgiver på et oppdrag arbeidsgiver har i Norge, skal det søkes om oppholdstillatelse som tjenesteyter/utsendt arbeidstaker.

Vilkår – krav til utdanning/arbeidserfaring og lønn

For begge kategorier oppholdsgrunnlag stilles de samme vilkårene til søkers utdanning/arbeidserfaring og minstelønnskrav. Søker må minst kunne dokumentere fullført videregående fagutdanning (tilsvarende videregående skoles nivå), fagbrev eller utdanning fra høyskole/universitet. Manglende fullført utdanning kan i noen tilfeller kompenseres ved at søker har spesielle kvalifikasjoner (kompetanse tilegnet gjennom arbeidserfaring) som et alternativ til/i kombinasjon med en formell utdanning. Det stilles da imidlertid strenge krav til varighet og dokumentasjon av arbeidserfaringen.

Det er videre et vilkår at lønns- og arbeidsvilkår ikke er dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Nye eller justerte satser må gjenspeiles i søkerens lønns- og arbeidsvilkår med samme



EU/EØS-BORGERE: Borgere fra land innen EU/EØS-området kan fritt reise til Norge og arbeide her i en periode på inntil 90 dager uten å søke om oppholdstillatelse.

virkningsdato, slik at han eller hun til enhver tid lønnes i henhold til den gjeldende tariffavtalen/det gjeldende regulativet. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.

Rettigheter

Det som skiller tillatelsene, er i all hovedsak hvilke rettigheter tillatelsene gir og hvilke skjema/kontrakter som må fremlegges som dokumentasjon.

En tillatelse som faglært kan gis for inntil tre år av gangen og det er ingen øvre grense for hvor mange år man kan ha en slik tillatelse. Videre danner denne tillatelsen grunnlag for permanent oppholdstillatelse i Norge, og man kan også ha med seg familien til Norge.

En tillatelse som tjenesteyter/utsendt arbeidstaker kan imidlertid kun gis for inntil to år av gangen. Den kan videre kun gis for en periode på til sammen seks år av gangen (to års karantenetid før ny tillatelse). Denne tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse i Norge og man kan kun ha med seg familiemedlemmer dersom man utstasjoneres internt i et internasjonalt selskap hvor man skal arbeide i Norge i en periode som overstiger seks måneder.

Unntak fra krav om oppholdstillatelse

Utlendingsmyndighetene har besluttet å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse for enkelte arbeidsforhold av kortere varighet (inntil tre måneder). Grupper av arbeidstakere som kan være unntatt, er blant annet personer med teknisk kompetanse, forskere/forelesere, personer som skal få bedriftsintern opplæring. I disse tilfellene erkjenner man at det skal utføres arbeid, men man har ansett det som lite hensiktsmessig at man skal måtte søke om

oppholdstillatelse. Hvilke grupper arbeidstakere og hva slags type arbeid som omfattes av unntaket, er nærmere regulert i UDIs Rundskriv. Det er viktig at man gjør en vurdering fra sak til sak da det gjelder detaljerte vilkår for at unntakene kommer til anvendelse.

Selv om man er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse, kan det stilles krav om meldeplikt til politiet for noen av de spesialiserte unntakene.

Dersom personen som unntas fra krav om oppholdstillatelse, kommer fra et land uten visumfrihetsavtale, må det også søkes om visum for at personen skal kunne reise til Norge.

Videre kan det gjøres unntak fra krav om oppholdstillatelse for tredjelandborgere som er ansatt i et selskap som er etablert i et annet EØS-land og som skal være tjenesteyter i Norge. Unntaket er begrunnet i prinsippet om fri flyt av tjenester slik at foretaket som leverer tjenestene skal ha rett til å bruke sine egne ansatte som et ledd i tjenesteytelsen, uavhengig av nasjonaliteten til arbeidstakeren. Det er imidlertid et vilkår at den ansatte er en del av den permanente arbeidsstyrken til selskapet (ikke tilstrekkelig at man er ansatt i et selskap kun for å utføre tjenester i andre EØS-land).

Søknadsfremsettelse/servicesenter/gebyr

Søknad om oppholdstillatelse fremsettes via online søknadsportal hvor man oppretter en bruker-ID og fyller ut søknadsskjema. Man avtaler møte med immigrasjonsmyndigheten i søknadsportalen og møter opp for å levere dokumentasjon. Når søknaden er behandlet og tillatelse er innvilget, må man igjen møte opp for å effektivere tillatelsen (bestille et oppholdskort).

Dersom søknaden fremsettes ved Service-senter i Norge via representant/fullmektig, vil man dra fordel av en kortere saksbehandlingstid (ti arbeidsdager mot inntil tre måneder for søknader som leveres ved norsk utenriksstasjon eller lokalt politidistrikt) og fullmektig kan møte på vegne av søkeren til den første avtalen for å levere dokumentasjon.

Det må betales et gebyr for fremsettelse av søknad om oppholdstillatelse (pr. i dag utgjør dette kr 3700 for oppholdstillatelse for arbeid og kr 5900 for søknad om familieinnvandring for medfølgende ektefelle).